

Taivassalon yhtenäiskoulu

**Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi
kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä**

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	2
3	Kiusaamista koskevat määräykset perusopetuksessa	3
4	Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä käsitteinä	3
4.1	Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan merkkejä oppilaassa	3
5	Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla	4
6	Toimintamalli puuttua väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla sekä yhteistyö tarvittavien viranomaisten ja huoltajien kanssa	4
7	Lailliset puuttumiskeinot häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamiseen	5
8	Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän seuranta ja arviointi	6
9	Suunnitelman päivitys, perehdytys ja tiedotus	6

1 Johdanto

Opetussuunnitelmien perusteet esi- ja perusopetukseen ja lukiokoulutukseen sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet lainsäädäntöineen velvoittavat lasten kasvuympäristöjen turvallisuudesta huolehtimiseen.

Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista.

Yhtenäiseen toimintakulttuuriin kuuluu se, että kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaamisessa, häirinnässä ja väkivallassa on aina kysymys perus- ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta ja siihen tulee puuttua välittömästi.

2 Kiusaamista koskevat määräykset perusopetuksessa

Opetuksessa huolehditaan koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Koulun toimintakulttuuria ja johtamista, sekä yhteisöllisyyttä kehitetään jatkuvasti oppivan yhteisön, hyvinvoinnin ja turvallisuuden sekä vuorovaikutuksen ja osallisuuden periaatteiden mukaan. Itsetuntemusta, muiden arvostamista, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, kaveritaitoja, ryhmässä toimisen taitoja, sekä kiusaamisen ehkäisyä ja turvataitoja opetetaan oppilaille 1. vuosiluokalta alkaen.

Oppilaat osallistuvat koulun toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Oppilaat vaikuttavat heitä koskevien, ja heidän asemaansa vaikuttavien päätösten tekemiseen oppilaitoksessa. Kouluissa on oppilaskunta, joka edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää oppilaiden ja opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä. Opetuksen järjestäjä kuulee opiskelijakuntaa ennen turvallisuutta, ja kiusaamisen ehkäisyä ja puuttumista koskevien paikallisten suunnitelmien vahvistamista.

3 Väkivallalta, kiusaaminen ja häirintä käsitteinä

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista, toistuvaa ja pitkäkestoista toimintaa, mutta on tärkeää huomata, että jo yksikin teko voi olla toiselle vahingollinen ja aiheuttaa pelkoa

kiusatuksi tulemisesta. Tämän vuoksi jokaiseen kiusaamistekoon on puututtava välittömästi.

Häirintä on vihamielistä, halventavaa, nöyryyttävää, ahdistavaa tai muuta epäasiallista kohtelua, koskettelua tai puhetta.

Väkivalta on tahallista fyysisen voiman tai vallan väärinkäyttöä tai sillä uhkaamista. Se erotellaan yleensä henkiseen, ruumiilliseen ja seksuaaliseen väkivaltaan.

Rikos on rangaistava teko, jolloin tekijä toimii vastoin yhteiskunnan arvoja, normeja ja sääntöjä. Rikokseen voi syyllistyä ja siitä voidaan tuomita 15 vuotta täyttänyt henkilö.

Rikollinen teko tarkoittaa tekoa, jolla on rikoksen tunnusmerkit. Rikolliseen tekoon voi syyllistyä alle 15- vuotias, joka voidaan tuomita myös vahingonkorvauksiin.

3.1 Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan merkkejä oppilaassa

- koulukielteisyys
- motivaatio ja kouluarvosanat laskevat
- lapsi pysyttelee mieluiten aikuisten lähettyvillä
- lisääntyneet poissaolot
- tavarat/vaatteet katoavat tai rikkoutuvat
- väkivallan merkit: naarmut, haavat, mustelmat
- vapaa-ajan harrastuksista pois jääminen
- kavერიipiiri vaihtuu tai oppilas jää/jättäytyy yksin
- lapsen olemuksessa tai käyttäytymisessä tapahtuu muutos
- ahdistuneisuus, alakuloisuus, masentuneisuus, pelokkuus, mielialan vaihtelut,
- itkuherkkyys ja itsetuhoisuus
- väsyneisyys, pahoinvointi, päänsärky

4 Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ennaltaehkäisy yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla

Ensisijainen tavoite on ennaltaehkäistä väkivaltaa, kiusaamista ja häirintää. Koulun tulee tarjota ohjelmia ja koulutusta oppilaille, opettajille ja vanhemmille, jotta he ymmärtävät, mitä kiusaaminen ja häirintä ovat, miten ne ilmenevät ja kuinka niihin puututaan.

Kiusaamista ehkäistään parhaiten rakentamalla päivittäisessä koulutyössä sellaista ilmapiiriä, joka lisää suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä. Lapsia ja nuoria suojaa kiusaamiselta parhaiten hyvä itsetunto, sosiaaliset taidot ja toimivat ihmissuhteet. Luokanopettajien ja -valvojien tunneilla käsitellään yhdessä elämisen ja toimimisen periaatteita ja selvitetään, mikä on kiusaamista, keskustellaan sen vaikutuksesta kiusattuun oppilaaseen ja koko ryhmään. Oppilaille annetaan ohjeet, miten heidän tulee toimia, jos heitä kiusataan tai he havaitsevat kiusaamista.

5 Toimintamalli puuttua väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla sekä yhteistyö tarvittavien viranomaisten ja huoltajien kanssa

Taivassalon yhtenäiskoulun järjestyssäännöt kieltävät kiusaamisen. Koulussa korostetaan oppilaan oikeutta turvalliseen opiskeluympäristöön ja oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen. Koulukiusaamisesta puhutaan avoimesti mm. oppitunneilla, päivänavauksissa ja arkipäivän tilanteissa. Välituntivalvonta järjestetään niin, että koulun sisätiloissa ja ulkona on riittävä valvonta.

Oppilaita ohjataan sietämään erilaisuutta ja tuntemaan vastuuta toisistaan. Tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä kaveritaitoja harjoittelemalla eri oppiaineiden tunneilla ennaltaehkäistään myös osaltaan koulukiusaamista.

Taivassalon yhtenäiskoulussa toimii KiVa Koulu -ohjelma. KiVa Koulu on valtakunnallinen ohjelma, joka on kehitetty kiusaamisen vastaiseksi työvälineeksi kasvattajien käyttöön. Ohjelma on suunnattu perusopetuksen vuosiluokille 1–9. KiVa Koulu -ohjelma tarjoaa koulun henkilökunnalle tietoa kiusaamisesta ja siihen puuttumisesta sekä pyrkii sitouttamaan kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön.

Taivassalon yhtenäiskoulussa toimii neljän henkilökuntaan kuuluvan aikuisen muodostama koulutiimi. Kun vanhempi ottaa yhteyttä kouluun kiusaamisasiassa tai oppilas kertoo opettajalle kiusaamisesta, selvitetään ensin, onko kyseessä systemaattinen kiusaaminen, satunnaisempi konflikti tai riita tai vaikkapa väärinkäsityksiin perustuvat loukkaantumisen. Opettaja aloittaa kiusaamistapauksen selvittämisen ensin ilman Kiva-tiimiä.

Mikäli tunnusmerkit täyttyvät, ryhtyy koulutiimi käsittelemään asiaa ja edetään Kiva-ohjelman mukaisesti.

Vanhemmille informoidaan tarvittaessa tiimin käsiteltävänä olleista omaa lasta koskevista tapauksista ja vanhemmat kutsutaan koululle selvittämään asiaa. Ensisijaisesti keskustelut käydään kuitenkin koulun aikuisten ja oppilaiden välillä.

Taivassalon yhtenäiskoulussa koulusosionomi osallistuu kiusaamisen ehkäisyyn ja torjuntaan yhteisöllisesti opettajan ja Kiva-tiimin apuna.

Tarvittaessa myös koulukuraattori ja muu moniammatillinen asiantuntijaryhmä osallistuu Kiva-tiimin toimintaan.

Tukioppilaiden koulutuksessa painotetaan koulukiusaamisen tunnistamista ja siitä puhumista. Vuosiluokilla 1-6 käytössä oleva kummioppilastoiminta on myös osa koulukiusaamisen vastaista ennaltaehkäisevää toimintaa.

Jos opettaja tai rehtori saa tietoonsa kouluaikana, koulun toiminnassa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun oppilaiden välillä, koulu selvittää ja puuttuu asiaan. Jos taas opettaja tai rehtori saa tietoonsa oppilaaseen vapaa-ajalla kohdistunutta epäasiallista käyttäytymistä tai kiusaamista, opettaja tai rehtori voi kertoa asiasta oppilaan huoltajille. Koulu voi tarjota oppilaille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuden keskustella tapahtuneesta.

Kasvatuksellinen yhteistyö kodin ja muiden kehitysympäristöjen kanssa on oleellista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Yhteistyötä kodin kanssa on esimerkiksi keskustelu asioista vanhempainilloissa sekä kiusaamisen vastainen keskustelu kodeissa lasten ja nuorten kanssa. Koti ja koulu ovat yhdessä oppilaan tärkeimpiä kasvuympäristöjä, ja yhteistyö näiden kasvuympäristöjen välillä on tärkeää.

Koulu tekee tarvittaessa yhteistyötä myös muiden viranomaistahojen kanssa ohjauksen, opastuksen ja oppituntien pidon merkeissä.

6 Lailliset puuttumiskeinot häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistamiseen

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan ja seuraavan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. (Perusopetuslaki 36 §)

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäamisestä.

Oppilaan määräämisestä poistumaan on ilmoitettava oppilaan huoltajalle. Oppilaan määrääminen poistumaan tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, joka on poistettu oppitunnilta tai koulun tilaisuudesta, järjestetään tarvittava oppilashuolto. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa poistumaan määräämisen jälkeen. Rehtori tai opettaja päättää, miten valvonta järjestetään.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä

voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle. (Perusopetuslaki 36 b §)

Kurinpitotilanteissa noudatetaan perusopetuslakia.

7 Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän seuranta ja arviointi

Kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan, rikoksiin ja rikollisiin tekoihin liittyvä ennaltaehkäisy ja puuttuminen ovat tärkeä osa koulun turvallista arkea. Koulun oppilashuoltoryhmä laatii moniammatillisessa yhteistyössä yhteisöllisen opiskeluhuollon tavoitteet ja toimenpiteet yhdelle lukuvuodelle kerrallaan. Ryhmä arvioi asettamia tavoitteita vähintään kerran lukukaudessa (syys- ja kevätlukukaudella) ja tekee tarvittaessa muutoksia.

Valtakunnalliset ja koulukohtaiset kyselyt sekä muu tiedonkeruu antavat tietoa myös tähän teemaan liittyvistä asioista. Näitä tietoja on myös tärkeää hyödyntää. Opetuksen järjestäjä seuraa koulun tekemää työtä.

8 Suunnitelman päivitys, perehdytys ja tiedotus

Tämä suunnitelma annetaan tiedoksi henkilökunnalle ja opettajat ja muut koulun henkilökuntaan kuuluvat perehtyvät huolellisesti siihen. Samoin kaikki uudet kouluun tulevat työntekijät tutustuvat suunnitelmaan perehdyttämisen yhteydessä. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain tai oleellisten tietojen muuttuessa.